УДК 005.53:657.47

О.М. БОНДАРЧУК, канд. техн. наук, доц., О.Д. МЕЗЕРНЯК, студент
Криворізький національний університет

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ «DIRECT COSTING» В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективного внутрішнього управління важливо мати інформацію про планові змінні затрати та планові доходи. Ця інформація може бути оперативно зібрана і згенерована тільки в межах системи управлінського обліку, яка є невід'ємною складовою загальної системи обліку підприємства. Поточною тенденцією в зарубіжній теорії та практиці є використання інформації та аналітичних показників системи управлінського обліку «direct costing», як основи для планування господарської діяльності підприємства.

Існує багато варіантів тлумачення поняття «direct costing», в залежності від методу обліку витрат та розрахунку собівартості продукції. Провівши аналіз основних наукових робіт, можна узагальнено сказати, що «direct costing» – це метод, сутність якого полягає в тому, що в калькуляції собівартості враховують лише прямі витрати (прямі витрати сировини, прямі витрати праці та змінні накладні витрати). Система «direct costing» включає не лише облікову функцію, але також функцію бюджетування, контролю та аналізу витрат, а також функцію підтримки прийняття управлінських рішень. «Direct costing» відіграє значну роль в системі управління, оскільки виступає не лише як постачальник інформації, але як генератор інформації на всіх етапах управлінського циклу.

Система калькулювання «direct costing» має певні переваги та недоліки. Перевагами даного методу є [1]: спрощення нормування, планування, обліку і контролю шляхом визначення собівартості продукції на основі змінних (прямих) витрат; можливість зосередитися на зміні маржинального доходу; виявити найбільш рентабельні види виробів; дозволяє швидко реагувати на зміни умов ринку; спрощує та забезпечує точність калькулювання собівартості; дозволяє уникати складних розрахунків при розподілі витрат. До недоліків можна віднести: виникнення складнощів з класифікацією витрат; ризик збитковості при використанні демпінгу, коли сума постійних витрат не може бути покрита маржинальним доходом; непридатність для фінансової звітності та оподаткування; проблеми з визначенням суми податку на прибуток при переході з системи повного розподілу.

При розгляді системи простого «direct costing» виявили, що дана система враховує диференціацію постійних затрат між видами продукції. Постійні затрати розглядаються як єдиний блок і покриваються загальним маржинальним прибутком від усіх видів продукції. При цьому, показник прибутку для окремого виду продукції не визначається, оскільки не розраховується повна собівартість [2].

Для оперативного планування, зокрема виробничої програми, використання простого «direct costing» можна вважати дієвим, оскільки в короткостроковому періоді альтернативні виробничі програми оцінюються на основі змінних витрат та доходів. Однак, для стратегічного аналізу цей підхід непридатний. В довгостроковій перспективі продукція повинна покрити не тільки змінні витрати, але й частину постійних затрат, пов'язаних з її виробництвом. Ігнорування цього факту може негативно позначитися на результативності та фінансовому стані підприємства.

Отже, «direct costing» є актуальним методом планування діяльності підприємств, проте, важливо розуміти його практичну значимість для його раціонального застосування. Дана система спрощує управлінський облік, зосереджується на прибутковості, надає гнучкість у прийнятті рішень та дозволяє аналізувати рентабельність продукції. Все це робить «direct costing» цінним інструментом для управління підприємством.

Список літератури

1. **Осадча Г.Г., Степанюк А.В.** Калькуляція собівартості в системі «директ-костинг» та в системі повного розподілу витрат на вироби («абзорбшшен-костинг»). *Науковий вісник УжНу*. Серія «Економіка». 2015. Вип. 1(45). Т.1 URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/4207

2. **Назаренко Т.П., Франчук І.Б., Вітер С.А**. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. *Економіка і держава*. 2021. №7, С. 83-89.